ABOUT SPACES, LIMITS AND WANDERINGS IN "A WOMAN FOR APOCALYPSE", BY VINTILA HORIA

Liliana Danciu

PhD, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Motto: „Omul rătăcește câtă vreme își caută țelul"[1]

Abstract: The exile people live on their consciousness a real tragedy of a breaking off a sacred forgotten thing. They are forced to abandon it, but they'll miss it a lot. They'll miss it as much as Adam will always miss that "rib" which he desires tragically to obtain it with every embrace of the loved woman. The phenomenon of the exile represent a limited situation, through the man needs get lost in the unknown, estranging from the edenic place of "At home", assuming the Stranger condition with all that the popular and cultural literature has invested him. Even if the image of "At home" suffers some negative mutations from the hypostasis of the Stranger in a new world, which doesn't desire him, will establish him to revalue positively that Lost Paradise. Vintilă Horia is a great Romanian writer, who has unfortunately known the exile because of the contamination of "At home", which had become a space of reprisals and injustice. He was adopted by Spain, which has become another "At home" since he died. The novel A women for Apocalypse valorizes positively the feminine, so the feminine becomes the "key" of the mystical, ontological and spiritual rescue of the whole humanity. If the men bring about the war and hatred, the woman brings about the rescue, through her love. Time is not the enemy of the man any more, but it is his ally, because it hasn't got any power to terrorize and the death has been defeated by love. "At home" means the absolute love of a woman, who succeeds in raising the spirit to that initial Lost Paradise.

Key-words*: exile, woman, "At home", Eros, stranger, Apocalyps.*

1.Utopia spațiului ideal

Utopia și termenii care derivă din aceasta sunt antinomici în semantismul lor imediat, dar au în comun imaginarul uman, care are nevoie de *realități dincolo de realitate* pentru a-și depăși condiția umană, pe care nu o acceptă. Au apărut scenarii cu privire la societăți ideale – cetatea lui Platon, lumi ideale – Raiul, Atlantida, femeia ideală/ bărbatul ideal – mereu diferiți în funcție de canoanele fizice și spirituale ale timpului, căci în prim planul imaginarului colectiv a fost plasat Idealul. Apelând la terminologia basmului popular românesc, se face trecerea de la „tărâmul acesta", un Aici familiar, dar imposibil de tolerat în plan existențial spre „tărâmul celălalt", un Acolo necunoscut, străin, dar care oferă imaginea unui potențial Ideal existențial, care de cele mai multe ori rămâne o Utopie. Astfel, „locul bun" și „locul rău", „non-locul" și

[1] Johann Wolfgang von Goethe, *Faust, Prolog în cer*, apud Henri Blaze, *Al doilea Faust. Eseu despre Goethe*, traducere din limba franceză de Nicoleta Mitroiu, ilustrații de Tony Johannot, Iași, Institutul European, 2008, p. 209. Deși aspirația și căutarea țelului par noțiuni sinonimice, am preferat această versiune de traducere celei realizate de către Ștefan Augustin Doinaș, fiind interesată de ideea căutării, care implică de cele mai multe ori rătăcirea în numele căutării, pe care nici Dumnezeul faustian, nici cel horian nu par a o incrimina (J. W. Goethe, *Faust. Partea I și Partea II*, traducere, introducere, tabel cronologic și comentarii de Ștefan Augustin Doinaș. *„Goethe despre Faust"*, traducere de Horia Stanca, București, Editura Univers, 1982: „Greșește omul câtă vreme-aspiră" (p. 54).

BDD-A25710 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:00 UTC)

„anti-locul" nu fac decât să reflecte modul de raportare a existenței umane la valori axiologice și gnoseologice a căror „mutație" subiectivă schimbă continuu percepția omului de la un subiect la altul, de la un timp la altul și de la un spațiu la altul: „utopia și antiutopia se plasează așadar într-un raport reversibil: Când utopia este situată într-un altundeva sau altcândva, atunci lumea noastră, situată aici și acum, devine o antiutopie. Când autorul imaginează acest altundeva sau altcândva ca pe o antiutopie, atunci lumea noastră devine «nu chiar atât de rea», mai bună, de dorit"[2].

Încă de la naștere, ființa umană traversează „frontiera", care delimitează în mod dramatic, definitiv și ireversibil cele două spații ale realului: cel necunoscut, misterios, și încărcat de puterea imaginarului și cel care se dezvăluie zilnic, clipă de clipă conștientului și experienței nemijlocite. El cunoaște apoi un „acasă" parental din sânul căruia va „emigra", în numele maturizării proprii, pentru a construi un „acasă" propriu, pentru ca în Marea Trecere, cum o numea Lucian Blaga, să traverseze, printr-o mișcare ambiguă pe sensul înapoi/ înainte, Pragul dintre cele două lumi. „Alungat" de Dumnezeu dintr-un spațiu al perfecțiunii, Raiul, într-un spațiu al durerii, al păcatului și al morții, Pământul, ființa umană devine în esența ei primordială un ex-patriat, aflat într-o continuă și dureroasă rătăcire-căutare-întoarcere odiseică spre „Ithaca paradisiacă", Patria pierdută, unde are șansa de a-l reîntâlni pe acel Pater transcendent de care a fost în mod dramatic despărțit.

Prin prisma noilor cercetări în psihanaliză[3], care reconsideră teoriile freudiene, sunt corelate de acest domeniu miturile și religia, considerându-se că scenariul mitic genezic al creării și al alungării primilor oameni ar reprezenta în plan individual drumul parcurs de ființa umană, de-a lungul devenirii sale fizico-psiho-emoționale, de la stadiul de fetus la cel de nou-născut, continuând cu vârsta oedipiană până la totala independență de părinți și definitivarea propriei independențe în gândire și în acțiune. Astfel, grădina Edenului nu ar fi decât un enorm uter primordial în care Adam și Eva au fost concepuți de către Dumnezeul androgin, iar alungarea lor pe pământ reprezintă actul de naștere al ființei umane, în calitate de om. În termeni psihanalitici, Pomul Cunoașterii Binelui și Răului reprezintă falicitatea lui Dumnezeu, iar fructul său interzis este corpul lui Adam; „gustând din carnea" lui Adam, Eva „cunoaște" materia, și implicit devenirea în timp și spațiu, drept pentru care Dumnezeu a interzis accesul la Pomul Vieții Veșnice, pentru a nu corupe eternitatea spirituală prin materie. Adam și Eva vor fi „exilați" de atunci până în prezent pe un pământ neprimitor, unde domnește violența, răul și moartea, unde vor fi niște „străini" rătăcitori în căutarea sensului existenței. Inocenți, în sensul absenței oricărui reflex de gândire sau înțelegere, primii oameni parcurg o călătorie a cunoașterii prin autocunoaștere într-un triunghi pur metafizic: alegere - cunoaștere - moarte. Doar îngerii au cunoaștere, dar nu au nici liber arbitru și nu cunosc moartea, cu excepția Întâiului Inger, care a avut atât cunoașterea cât și libertatea de a alege, de unde căderea sa.

În mistica iudaică, există două mari motive mitice specifice, cel al exilului poporului ales și cel al mântuirii. Creștinismul păstrează ambele dimensiuni mitice, dar nuanțate într-un mod specific: la începutul acestei mișcări, există exilul din rațiuni politico-religioase, creștinii fiind prigoniți și persecutați nemilos, pentru ca mai târziu, începând cu secolul al II-lea, pustnicii se autoexilau în zone cât mai pustii, departe de civilizație, pentru a-l căuta pe Dumnezeu[4]; dimensiunea mântuirii se regăsește în sacrificiul lui Iisus, necesar pentru refacerea legăturii omului cu divinitatea.

---

[2] Corin Braga (coord.), *Morfologia lumilor posibile. Utopie, antiutopie, science-fiction, fantasy*, București, Tracus Arte, 2015, pp. 34-35.

[3] Conform Didier Dumas, *Biblia și fantomele sale*, traducere din limba franceză de Cristina Vasilescu, București, Editura Philobia, 2014.

[4] Jean Jacques Wunenburger surprinde, în planul imaginarului uman, dimensiunea transfigurantă a deșertului, spațiu al revelației, al căutării, al rătăcirii, al cuceririi, al inițierii mistice. Aici, pustnicul convertește „geografia infernală" în „celest", „mineralul anunțând revelația unei prezențe numinoase" (Jean Jacques Wunenburger, *Viața imaginilor*, în românește de Ionel Bușe, Cluj, Editura Cartimpex, 1998, pp. 94-97.

BDD-A25710 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:00 UTC)

Exilul românesc de după 1945 a însemnat părăsirea unei geografii sacre, acea Patrie care înseamnă Acasă, desacralizate însă de ocupația sovietică. Utopia unei societăți egalitariste s-a dovedit aberantă prin procustianismul absurd și radical aplicat cu ură în rândul intelectualilor români. Dez-naționalizarea lor a însemnat dincolo de tragedia personală șansa universalizării operelor acestora: Mircea Eliade, Constantin Brâncuși, Eugen Ionescu, Vintilă Horia, Paul Goma, Dumitru Țepeneag. Într-un articol, unde-și propune o viziune generală asupra fenomenului exilului românesc de după 1945, Georgeta Orian enumeră termenii prin intermediul cărora Laurențiu Ulici surprinde semantismul bogat al acestui cuvânt: „fugă, fugărire, sancțiune, opțiune, aventură, destin, salvare, terapie, revanșă, refuz, revoltă, regăsire, motive politice-economice-personale-psihologice, dor de ducă, lehamite, întâmplare, frică, curaj, soluție, lipsă de soluție”[5]. După cum se poate observa, unii termeni sunt antinomici, dar doar în aparență, căci frica și curajul, soluția și absența acesteia surprind alchimia acestei situații-limită, exilul. Cel care este nevoit să părăsească spațiul familiar al țării natale se angajează într-o *fugă de ceva* și *înspre altceva*, căci fuga presupune distanțare și apropiere. „Fugărirea” înseamnă prigoană, nedreptate și „sancțiune”, care dau exilului dimensiunea periculoasă a unei vânători. Pentru unii intelectuali români, precum Eugen Ionescu, Paul Goma, Norman Manea, exilul a însemnat „revanșă, refuz, revoltă”, iar pentru Vintilă Horia exilul a devenit „destin”, „regăsire”, „salvare”, mai ales în ultima etapă a acestuia, când Spania devine sufletește și spiritual acel „Acasă” de care-i fusese atât de dor. Depășirea dimensiunii tragice a exilul constă nu atât în părăsirea unui teritoriu ostil pentru a trăi într-un altul, ci în reconcilierea metafizică a dihotomiei *părăsire/ regăsire*, posibilă atunci când ceea ce ai părăsit este regăsit atât în noua Patrie, dar mai ales în propria ființă. Pentru Eliade, exilul a fost conotat negativ, în ciuda împlinirii și recunoașterii profesionale, caracterizat prin două perechi de sensuri care marchează dramatic linia destinului-labirint - fugă și sancțiune, refuz și revoltă. Fuga din calea tăvălugului sovietic și teama de sancțiune sunt potențate de refuzul complicității și de revolta la adresa occidentului care a abandonat România. Din punct de vedere simbolic, alegând exilul, Eliade se îndepărtează implicit de Centrul sacru al existenței sale, iar întreaga suită de evenimente tragice n-au făcut altceva decât să confirme deriva în care se afla. Centrul este regăsit doar în interior, în miezul fierbinte al ființei sale profunde, prin *patternul* exilului dantesc.

2. Prin Apocalipsul interior spre zorii unui nou început

Pentru scriitorii români ai exilului din perioada postbelică, și în special pentru Vintilă Horia, greutățile și durerea exilului politic reprezintă calea spre o dublă mântuire, spirituală și intelectuală. *O femeie pentru Apocalips* este romanul unei rătăciri-căutare a sensului existenței prin intermediul iubirii, al credinței și al cunoașterii. Scopul acestei rătăciri este întoarcerea spre sine însuși, un Sine regăsit doar prin intermediul unei urcări-coborâre, o *anabasis* posibilă doar prin *catabasis*, asemeni luminii dintâi care a țâșnit prin voință divină din tenebrele întunericului inform primordial, și al Soarelui care se înalță din pântecul muntelui și pentru a coborî acolo odată cu fiecare amurg. În acest inedit roman, un bărbat și o femeie se găsesc, se pierd și se regăsesc în toiul unor confruntări cumplite, în care doar moartea există și înghite lacomă taberele adverse, maurii și creștinii. Dar chiar și acolo unde moartea stăpânește, acolo unde sfârșitul pare inevitabil, viața se încăpățânează să continue, salvată de iubire. Nu doar viața aduce laolaltă oamenii prin iubire, ci și moartea prin ură: „Oameni, țipete, pași în două limbi trec pe lângă ei, atingându-i în grabă, frecând zidurile, destrămând bălțile, ca și cum ar urmări

[5] Laurențiu Ulici, *Avatarii lui Ovidiu*, apud Georgeta Orian, *Exilul românesc după al II-lea război mondial: literatură, probleme, publicații, raporturi* (www.uab.ro/reviste_recunoscute/philologica/...2003/17_g_orian.doc - *28.07.2015)*

BDD-A25710 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:00 UTC)

scopuri liniștitoare și precise, perechi formate de întâmplarea învălmășelii, căutându-se, alungându-se, duse de dansul istovit al morții”[6].

Acțiunea se desfășoară într-o Spanie surprinsă în contexte social-istorice zbuciumate, care evidențiază intoleranța, violența gratuită și ura izvorâtă din ignoranță: luptele cu maurii din Evul Mediu, războiul civil din secolul XX și apocalipticul final. Acest spațiu geografic profan devine la rândul său simbolic într-o Europă frământată de conflicte civile și etnice, de două conflagrații mondiale, devenind emblematic. Iubirea însă dă sens atât vieții cât și morții, căci cei doi îndrăgostiți transgresează „frontierele” dintre cele două „tărâmuri” descoperind nemurirea. În basmele populare românești, în căutarea fetei de împărat răpite de zmeu, eroul trece de pe „tărâmul acesta” pe „tărâmul celălalt” și revine dezinvolt după ce misiunea a fost îndeplinită și binele a învins răul. În nuvelele fantastice eliadești, eroii pendulează între spațiul profan și cel sacru într-o inițiere care-i va „reintegra” definitiv în „paradisul pierdut”.

La Vintilă Horia, doar iubirea reintegrează, unește și depășește limite, formează caractere, purifică suflete damnate, conduce spre evoluție și cunoaștere absolută. Eroul pornește de la ipostaza ratării – un student la medicină ajuns traficant de cadavre (”vindecătorul – necromant” sau magismul în ipostaza supremă a armonizării contrariilor) – pentru a deveni un adevărat cavaler salvator al femeii iubite, un gnostic aplecat asupra cercetării adevărului absolut și un mesia eliberator. Apocalipsul lui Vintilă Horia există zilnic în fiecare ființă umană care luptă pentru dez-mărginirea sa prin cunoaștere și iubire și fiecare înălțare individuală este o victorie redutabilă la nivel microcosmic. Până a o cunoaște pe Blanca, Manuel este un Ahile rătăcit într-o vale a morții, un erou pierdut în ego-centrismul steril care-l îndepărta însă de propriul Sine. După ce o cunoaște, aventurându-se în „afară” în întâmpinarea Celuilalt, în mod paradoxal se cufundă tot mai adânc în abisul său ființial, până la acea scânteie care-l face una cu Dumnezeu. Astfel, numele său devine una cu Sine, conform principiului că numele este persoana.

Romanul începe cu o scenă de război bântuită de moarte și disperare, dar se încheie în atmosfera de pace a regăsirii, a unității și a iubirii, din acest punct de vedere, opera fiind povestea unei împliniri prin sacrificiu, așteptare și speranță. Textul e împărțit în trei părți ce ar corespunde celor trei întâlniri dintre Blanca și Manuel, în cadrul unor repere temporale diferite, dar în aceeași Spanie, mereu sfâșiată însă de ură și de conflicte. Cele trei „întâlniri” sunt tot atâtea trepte ale inițierii tainice și mistice, căci amândoi traversează în sens ascendent „cercul Venerei”, sinonim cunoașterii senzuale, apoi „cercul lui Mercur”, al intelectului purificat prin cunoașterea științifică, religioasă și culturală, pentru a trece în cercul superior al absolutului, unde are loc „nunta” trupului și a spiritului cu divinitatea înseși. Cunoașterea nu are granițe și nu este exclusivistă, ci integratoare, astfel încât cei trei înțelepți, Alfarabi, Aben Halevi și părintele Xavier devin personaje-simbol al acesteia. Aceste etape ale inițierii spirituale sunt surprinse de Ion Barbu, matematicianul poet, atât în balada cultă *Riga Crypto și lapona Enigel*, cât și în poezia *Ritmuri pentru nunțile necesare*. Vintilă Horia subscrie acestor „nunți necesare” în traseul inițiatic al sufletului uman: iubind și cunoscând inițial femeia, Manuel se cunoaște pe sine și „aude” chemarea cunoașterii intelectuale și spirituale a umanității pentru a deveni împreună cu femeia una cu timpul, una cu universul și divinitatea: „Mă aflu deja sus și jos, mă formez în tine aidoma unui embrion în matrice, dar sunt, de asemenea, stăpânul lumii, finitul care aleargă înspre ceea ce ar dori să fie. Cresc înspre ultima mea naștere, care ține, deja, de trecut” (FA, 221).

Prima parte este un scurt preambul care introduce cititorul în atmosfera de vis a romanului, potențată de mireasma de cimbru[7], care va reveni obsedant în trama romanescă.

[6] Vintilă Horia, *O femeie pentru Apocalips*, traducere din limba franceză și prefață de Mihaela Pasat, București, Art, 2007, p. 15.

[7] „La Vintilă Horia, cimbrul funcționează ca un veritabil auxiliar magic, ca o plantă care poate reda viața, ca o marcă de identitate, care anihilează timpul și spațiul. (...) Asocierea cimbru-cruce dobândește o semnificație

BDD-A25710 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:00 UTC)

Romanul e scris de către instanțe narative care se succed continuu: Blanca va apărea în ipostaza morăriței, apoi a călugăriței-asistentă și a Sophiei; Manuel, în ipostaza dublă a studentului la medicină și a necromantului, apoi a cavalerului salvator și a „nebunului”[8], iar în final, a inițiatului care transcende mundanul; Eulalio, hoț de cadavre, hangiu, medic și salvator, care se neantizează în ipostaza sinucigașă a unui Iuda neputincios. Motourile care deschid fiecare treaptă a inițierii sunt sugestive pentru această epopee a ascensiunii sufletului uman. Întregul roman este ancorat în zodia focului și a mistuirii, un foc din ce în ce mai spiritualizat: „Nu cunosc decât o prudență..., aceea de a mă mistui într-o vâlvătaie și mai intensă (P. Teilhard Chardin). Prima etapă a inițierii, erotică și senzuală, stă sub semnul timpului însuși, a morții, dar și a ciclicității, care-l împinge spre spirala infinitului: „Astăzi nu are noimă decât dacă se află între ieri și mâine” (C. G. Jung). A doua secvență inițiatică ocupă cel mai generos „spațiu” în economia romanului, fiind expresie a „nebuniei” prin cunoașterea umană, ce capătă sens doar prin metamorfozarea spirituală, prin contopirea alchimică a celor două principii, masculin și feminin: „Amada en el amado transformada” (Saint Juan de la Croix). Ultima secvență narativă coincide cu transgresarea morții, a spațiului însuși, abolirea prin iubire a tuturor frontierelor geografice și lingvistice, tot atâtea bariere în înțelegerea și acceptarea Celuilalt: „... apatrizi prin cuvânt” (Henri Michaux). Când oamanii vor vorbi aceeași limbă, cea a iubirii, a acceptării și a iertării, atunci va fi abolită una dintre cele mai puternice bariere care se ridică între oameni, bariera lingvistică.

Romanul *O femeie pentru Apocalips* propune o răsturnare îndrăzneață a mitului faustic, deși omul horian și cel goethian au în comun aceeași sete arzătoare de a trece dincolo de limitele condiției umane și ale cunoașterii mundane. Ceea ce-i diferențiază însă este metoda aleasă: Faust alege erosul-magie și pactul cu diavolul, în timp ce Manuel alege erosul-credință pentru a decanta iubirea de orice impuritate profană și pactul cu femeia. În ecuația nemuririi și a dez-mărginirii intră în ambele situații o femeie, Erosul și tentația nemuririi. Faust oglindește specificitatea epocii în care a trăit, o perioadă a contradicțiilor, a științei și a magiei, a obscurantismului religios și a deschiderii spre cunoașterea miturilor, un Renascentist „iluminat”, care respinge cunoașterea limitată prin dogme de orice tip, alegând libertatea absolută prin eliberarea gândirii, a sentimentului și a dorinței. Faust trăiește însă o tragedie[9] aproape în sens antic, întrucât puterea, tinerețea veșnică și iubirea sunt iluzii „vândute” de diavolul mincinos, iar eroul cade strivit sub legitatea nemiloasă a condiției umanei, limitate. În parabola goetheană, omul pare anihilat între cele două planuri atemporale ale puterii transcendentale, Dumnezeu și Diavolul, asemeni modelului scenariului antropogonic gnostic bogomilic. Revin asupra intrigii basmului popular românesc, căci Dumnezeul faustian se folosește de Mefisto pentru a-l reașeza pe „robul său” pe direcția bună și pentru a învinge răul. Faustianismul ca metodă romantică de spargere a frontierelor este sortită eșecului, căci abisul și înălțimile sunt aici dihotomice, ele nefiind complementare. Calea opusă direcției faustiene, dar care, paradoxal, o implică prin tragism, este cea a ascezei propuse de Juan de la Cruz în

deosebită, de eliberare absolută, de mântuire sau de înviere și imortalitate” (Mihaela Pasat, *Dincoace de cuvânt,* prefața la Vintilă Horia, *O femeie pentru Apocalips*, p. 11).

[8] Termenul este utilizat cu nuanțe multiple, scriitorul creând o ambiguitate misterioasă în jurul termenului: există în acest roman o nebunie mimată, asumată de cel care se retrage în spatele zidurilor unui sanatoriu-mănăstire pentru a se izola de nebunia feroce a lumii dezlănțuite în violență și ură; există apoi acea nebunie caldă și altruistă a lui Don Quijote, care încearcă la rândul său o compensare a lipsei de imaginație și de frumusețe a omenirii printr-o supralicitare voită a acestora; iar, la sfârșit, este sugerată acea nebunie a credinței în Hristos, conform sintagmei pauline „nebuni întru Hristos”. Nebunia este acea stare prin care personajul lui Vintilă Horia refuză conformismul și îmbrățișează supra-viețuirea, adică viața într-o dimensiune superioară.

[9] Vintilă Horia subscrie prin romanul *O femeie pentru Apocalips* opiniilor filosofilor C. Noica și Eugen Christ cu privire la personajul lui Goethe, expuse în studiul lui Vasile Voia, *Tentația limitei și limita tentației. Repere pentru o fenomenologie a mitului faustic*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Ideea Europeană, 2010, pp. 291-310. Scriitorul român îi conferă personajului său masculin o conștiință și șansa de a întâlni și de a re-întâlni dincolo de Timp și Moarte, Femeia.

BDD-A25710 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:00 UTC)

versurile sale și însușită de cuplul Blanca - Manuel: coborârea în noapte, în întunericul interior al ființei, pentru o înălțare purificatoare spre absolut, prin iubirea iluminatoare: „O, noapte care m-ai fermecat,/ o, noapte mai demnă de iubire decât aurora,/ o, noapte care ai unit,/ Iubitul cu iubita, iubita în Iubit ai preschimbat!”[10]. Cum spunea Blaga, în poezia *Vei plânge mult ori vei zâmbi?*: „Nu ştii, că numa-n lacuri cu noroi în fund cresc nuferi?”.

În interpretarea lui Jung, Faust și Mefistofel sunt cele două laturi care coexistă în fiecare dintre noi, simbolul armonizării contrariilor, ca mai sus, în cazul medicului deopotrivă vindecător și necromant: „Faust, filosoful inept și orb, întâlnește partea întunecată a ființei sale, umbra sa sinistră, pe Mefistofel, care în pofida atitudinii sale negatoare, reprezintă adevăratul spirit al vieții, opus învățatului arid, ezitând la marginea sinuciderii”[11]. Și Manuel are un dublu malefic, Eulalio, un dezabuzat, a cărui impotență fizică o reflectă pe cea metafizică în scena încercării lamentabile de a o viola pe Blanca. Personajul lui Vintilă Horia rupe însă „înțelegerea” cu mefistofelicul Eulalio, înălțându-se prin iubire deasupra unor dorințe imediate. Analizând opiniile filosofilor Constantin Noica și Eugen Christ cu privire la Faust, Vasile Voia concluzionează că acest personaj încheie un târg în care „vinde ceea ce pentru el nu este important și primește ceea ce nu-l interesează: plăcerea, bucuriile”, anulând atât dramaticul cât și tragicul, înțelegerea dintre cei doi nefiind „un adevărat pact, ci o prinsoare între doi dezabuzați”[12]. Printr-o iubire totală, Manuel reușește să împace însă contrariile, căci coborârea în infernul interior are valențe mai degrabă orfice decât faustice. Coborând în căutarea Sinelui, el se înalță și își cunoaște originea divină; cunoaște înălțarea spirituală și ridicarea din mlaștina unei vieți degradante odată ce o cunoaște pe Blanca. El îi salvează viața, dar ea, Euridice - Blanca, îl smulge Infernului și îi redă perspectiva unor noi orizonturi, salvându-l din timpul profan degradant. Din acest punct de vedere, Vintilă Horia eliberează omul din pactul cu diavolul și-l reintegrează Cerului printr-o coborâre tot mai adâncă în tenebrele interioare, până la momentul sublim al Iluminării prin iubire și cunoaștere. Singurul pact pe care Manuel îl încheie este cu femeia iubită, un pact al iubirii care salvează: „Sunt poate salvat și întind o mână înspre ea pentru a pecetlui pactul care tocmai ne-a unit. Oare-i chiar atât de frumoasă? Nu e numai reflectarea celeilalte?”[13]. Vintilă Horia subscrie crezului paulinic din Corinteni 1, 13, căci pentru personajele sale nu există cunoaștere în absența iubirii și iubirea este cea mai autentică formă de cunoaștere, idee reflectată din cele mai vechi texte sumeriene. Scriitorul depășește însă viziunea limitată misogină a apostolului, care limitează iubirea dintre bărbat și femeie la supunere și obediență, căci această iubire devine una dintre căile misterioase ale găsirii plenitudinii spirituale prin trup și dincolo de acesta.

„Personajele-idei”[14] ale lui Vintilă Horia, Blanca și Manuel, trăiesc o frumoasă poveste de dragoste curată și înălțătoare prin puterea ei purificatoare, care-i va elibera de toate constrângerile și limitările existențiale. Aceste personaje sunt în egală măsură simboluri mistice și mitice ale imaginarului religios, numele femeii fiind sinonim cu Aurora, „zorii de zi”, iar cel masculin fiind o abreviere familiară a lui Emanuel, „Dumnezeu este cu noi”. În toate culturile străvechi, aurora este cea care aduce lumina zilei, alungând tenebrele nopții pentru a anunța reapariția soarelui pe bolta cerească. Zorii[15] zilei simbolizează așadar speranța unui nou început,

[10] https://protectiaconsumatoruluideliteraturacontemporana.wordpress.com/2012/09/02/noaptea-intunecata-sfintul-ioan-al crucii (19.07.2015, ora 18).

[11] C. G. Jung, *Amintiri, vise, reflecții consemnate și editate de Aniela Jaffé*, traducere și notă de Daniela Ștefănescu, București, Humanitas, 1996, p. 215.

[12] Vasile Voia, *op. cit.*, p. 303.

[13] Vintilă Horia, *O femeie pentru Apocalips*, p. 60.

[14] Constantin Ciopraga, *Un itinerant european: Vintilă Horia*, în vol. *Personalitatea literaturii române*, ediție revăzută și adăugită, Iași, Institutul European, 1997, p. 297.

[15] În gândirea magico-ritualică a poporului român, zorile sunt foarte importante în ceremonialul funerar, considerat un rit al reintegrării celui decedat în „lumea mumelor”: „Zorile vin să marcheze toate momentele importante ale separării de vechea stare și ale reintegrării în noua stare. Se spune că aceste Zori sunt trei surori, care, la răsăritul

BDD-A25710 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:00 UTC)

renaștere, primenire și șansa unui viitor. În acest context simbolic, personajul feminin din romanul *O femeie pentru Apocalips* este purtătoarea unei conotații *re-nascentiste* pentru întreaga omenire, căci articolul nehotărât care însoțește substantivul are o dublă valoare semantică: individualizează femininul și-l generalizează deopotrivă. În planul gândirii păgâne, femeia este lunară, nocturnă și ascunsă. Ea devine pentru scriitorul român încărcată de ambiguitatea pe care o presupune sfârșitul nopții și începutul zilei, o „frontieră" delicată, dar hotărâtoare care lasă într-o parte întunericul, trecutul, noaptea și „revelează" un nou început. Este cunoscută predilecția scriitorului pentru reunirea armonioasă a contrariilor, căci în „gândirea oximoronică"[16] a lui Vintilă Horia, contrariile nu trebuie să devină antagonice, ci complementare. Acest crez este minunat exprimat de un alt personaj reprezentativ al său, filosoful descoperit de un alt exilat cu nume predestinat, Thomas Singuran, exilat în „închisoarea cosmică a Bărăganului"[17], din romanul *Persecutați-l pe Boetius*! Gândirea platonică și cea aristotelică nu sunt antagonice, ci formează un tot în cunoașterea filosofică, iar omul nu trebuie să scindeze sensibilitatea de luciditate, ci trebuie să le armonizeze. Singurătatea și înstrăinarea omului aflat într-un continuu exil în propria viață și printre ceilalți pot fi abolite în Doi, care nu mai este semn al imperfecțiunii, al scindării, ci al posibilității minunate de a reface Unitatea pierdută, acel Adam Kadmon al Kabbalei.

Omul lui Blaga trebuie să aleagă, rupt în antagonismul paradisiac/ luciferic, iar Adam al lui Tudor Arghezi este un experiment îndrăzneț al unui Dumnezeu plictisit și însingurat, care dorea „să încerce dacă un altoi de stea/ putea să prindă pe noroi" (*Adam și Eva*). Mircea Eliade era convins că sacrul există „camuflat" în spațiul profan, dar omul, „căzut" în materie și înstrăinat de propriul suflet, a pierdut abilitatea de a-l „vedea". Sacrul este în fiecare din noi prin capacitatea de a iubi, spune Vintilă Horia, și nu trebuie să alegem decât să iubim pe Celălalt, să cunoaștem Alteritatea și să o înțelegem prin actul unificator, armonizant al Erosului, care transcende Timpul și implicit Moartea.

BIBLIOGRAPHY

BRAGA, Corin (coord.), *Morfologia lumilor posibile. Utopie, antiutopie, science-fiction, fantasy*, București, Tracus Arte, 2015.

CIOPRAGA, Constantin, *Un itinerant european: Vintilă Horia*, în vol. *Personalitatea literaturii române*, ediție revăzută și adăugită, Iași, Institutul European, 1997.

DUMAS, Didier, *Biblia și fantomele sale*, traducere din limba franceză de Cristina Vasilescu, București, Editura Philobia, 2014.

GOETHE, Johann Wolfgang von, *Faust, Prolog în cer*, apud Henri Blaze, *Al doilea Faust. Eseu despre Goethe*, traducere din limba franceză de Nicoleta Mitroiu, ilustrații de Tony Johannot, Iași, Institutul European, 2008.

GOETHE, Johann Wolfgang, *Faust. Partea I și Partea II*, traducere, introducere, tabel cronologic și comentarii de Ștefan Augustin Doinaș. *„Goethe despre Faust"*, traducere de Horia Stanca, București, Editura Univers, 1982.

HORIA, Vintilă, *O femeie pentru Apocalips*, traducere din limba franceză și prefață de Mihaela Pasat, București, Art, 2007.

soarelui, caută sufletele morților și le conduc spre cealaltă lume" (Delia Suiogan, *Simbolica riturilor de trecere*, București, Paideia, 2006, p. 198). Ele sunt așadar, niște inițiate care asigură condițiile optime ale inițierii sufletului în această mare trecere, pentru că mortul, în concepția populară românească este un pribeag, care „rătăcește între pământ și cer, între lumea cu dor și lumea fără dor" (Ibidem, p. 201). Tot astfel, prin semnificația simbolică și deloc întâmplătoare a nomen-ului, Blanca își asumă rolul inițiatei care îl ajută pe Manuel să facă saltul de la ceea ce devenise la ceea ce este, împlinind un ceremonial al unificării Eu-lui cu Sinele, a femininului cu masculinul.

[16] Cornel Ungureanu, *La vest de Eden. O introducere în literatura exilului*, Timișoara, Editura „Amarcord", 1995, p. 135.

[17] Idem, *op. cit.*, p. 133.

BDD-A25710 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:00 UTC)

JUNG, C. G. , *Amintiri, vise, reflecții consemnate și editate de Aniela Jaffé*, traducere și notă de Daniela Ștefănescu, București, Humanitas, 1996.

ORIAN, Georgeta, *Exilul românesc după al II-lea război mondial: literatură, probleme, publicații, raporturi* (www.uab.ro/reviste_recunoscute/philologica/...2003/17_g_orian.doc - 28.07.2015*)*.

PASAT, Mihaela, *Dincoace de cuvânt*, prefața la Vintilă Horia, *O femeie pentru Apocalips*, ediția citată.

SUIOGAN, Delia, *Simbolica riturilor de trecere*, București, Paideia, 2006.

UNGUREANU, Cornel, *La vest de Eden. O introducere în literatura exilului*, Timișoara, Editura „Amarcord", 1995.

VOIA, Vasile, *Tentația limitei și limita tentației. Repere pentru o fenomenologie a mitului faustic*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Ideea Europeană, 2010.

WUNENBURGER, Jean Jacques, *Viața imaginilor*, în românește de Ionel Bușe, Cluj, Editura Cartimpex, 1998.

Surse web

https://protectiaconsumatoruluideliteraturacontemporana.wordpress.com/2012/09/02/noaptea-intunecata-sfintul-ioan-al crucii (19.07.2015, ora 18).

BDD-A25710 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:00 UTC)